

dani egész történetét. A fotográfia sorozat jó magyarázó, de a fotomontázst egyáltalán nem tartja alkalmasnak a szerző, miután a fő feltétel, hogy a magyarázat rövid és világos legyen, amit egyáltalán nem állíthatunk erről az eljárásról.

San-Franciscóban, éppen a kiállítás tudományos részében nagy sikere volt a háttér nélkül szabadon alkalmazott nagy betűknek. A transparensnek van már múzeumi multja is, sikere a mögötte alkalmazott erős fényben rejlik. Kivágot figurák is lehetnek ügyes magyarázatok. Erre vonatkozólag a new-yorki „Szovjet szocialista kiállítás“-nak nevezett orosz pavillon statisztikai kimutatásait említi, majd pedig, ami neki a legjobban tetszett, az említett kiállítást bezáró hatalmas apoteozist. Egy félkörben elhelyezett panorámában százával álltak az életnagyságú figurinák és az egész pompás látványosságból áradt az életöröm és az optimista derű. Ez persze a gyönyörű kíséző zenével együtt magyarázat és nem felírás volt, de kétségtelenül elmondott mindent, amit mondani akart.

A „beszélő“ felírással is kísérletezett már nem egy múzeum, szóval a fonográffal, amint szerzőnk nevezi: konzervált emberi hanggal. Természetesen nagyon kellemes is, ha a néző szemben áll azzal, ami érdeklő és egy jól temperált hang elmondja a kíséző szöveget. Azonban ez csakis akkor elviselhető, ha gombnyomásra történik, azaz arról és annyit magyaráz, amennyit akarunk és elég távol van a következő beszélő géptől, amelyet valaki más járat. Az egyik kiállításon a közönség egy forgó korongon foglalt helyet, úgy vonult el a látnivalók. A múzeumok a gondjaikra bízott tárgyakkal együtt rendszeren a bútorzatot is öröklük és így mindig ugyanazokban a szekrényekben és tárlókban helyezik el a legkülönbözőbb anyagukat. Pedig nagyon fontos volna a helyiség teljes megváltoztatása minden új kiállítás alkalmából.

Nem szabad félreéntenünk a szerzőt, CUMMINGS a felsorolt hibákat Amerikában éppen úgy tapasztalta, mint bárhol a világon, amerre járt. Általában teljesen elfogulatlanul szemléli a kérdést. A kíséretében levő fiatal emberek megfigyeléseiből is közöl egyet-mást és többek között említi, hogy dr. HU-nak Shangaiból, New Yorkban legjobban a japán kiállítás tetszett. Ő maga főleg az orosz pavillont, azaz márványpalotát bámulta meg San Franciscóban és ezzel kapcsolatban mondja el, hogy a kiállítás megnyitását előző este vették csak észre, hogy az említett márványpalota tornyán elhelyezett szovjet csillag magasabban van minden, a kiállítás területén lévő amerikai lobogónál. Egész éjjel azon dolgoztak, hogy ezt a hibát helyrehozzák és meghosszabbítsák a zászlórudakat.

Végül pedig azt a tanulságot szűri tapasztalataiból, hogy az ideális kiállítás tanítási értékének egyenes arányban kell lennie annak szórakoztató voltaival.

FERENCZI SÁRA.

Könyvtárosképző tanfolyam előadásai: *Fővárosi Könyvtár 1945—1946.* Szerk. NÉMETH ENDRE. Budapest, 1946. Szfv. Háziny. Könyomdája. 620 l. (fejezetenként külön lapszámozva). 2°.

A Fővárosi Könyvtár az 1945. év végén könyvtárosképző tanfolyamot rendezett saját fiatal könyvtárosgárdája, valamint az üzemi és szakszervezeti könyvtárak könyvtárosai számára. A gondos alapossággal és körültekintéssel megrendezett tanfolyam értékes, tudományos és gyakorlati ismeretanyaggal látta el a hallgatóságot, amit a vezetőség azzal óhajtott fokozni, hogy az előadásokat könyvomatossá sokszorosításban ki is adta.

A tananyag a LANGLOIS-féle felosztás¹ alapján öleli fel a könyvtáros számára szükséges ismereteket s rendszere nagyjában megegyezik a francia könyvtárosképzést előíró 1932. évi szabályzat, illetőleg a párizsi *Ecole Nationale des Chartes* könyvtárosképző programjának rendszerével.² A tantolyamon elhangzott 22 előadás — amely természetesen ennél jóval több óra anyagát jelenti — három nagy tárgykörbe csoportosul: bibliológiai, bibliográfiai és bibliothekonomiai tárgykörbe.

A bibliológiai rész PATEK ERZSÉBET előadásával kezdődik, amely az írás-történetbe és a középkori kézirat tudományba ad jó bevezetést, sajnos, azonban nem terjed ki az újkori és legújabbkori kéziratok tárgyalására. Ugyanő ismerteti a könyvnyomtatás történetét, egyrészt az ősnymondásatról, másrészt a magyarországi nyomdászat történetéről adva áttökintő képet, nem hagyva figyelmen kívül a modern nyomdászat általános fejlődését sem. Ez után SÁRVÁRY DEZSŐ két előadása következik a könyvkereskedelem történetéről és szervezetéről. A bibliológiai részt JAJCZAYNÉ KANYÓ ERZSÉBET ismertetése zárja le a könyvkötés történetéről és technikájáról.

A bibliográfiai tárgykörbe tartozó előadások élén VEREDY GYULA dolgozata áll „Dokumentáció” címmel.³ Világos és szabatos meghatározásai a dokumentációról, a bibliográfiáról, a katalógusról és ezek fajairól, a könyvtári és tudományos együttműködésről írt összefoglalása, továbbá a legfontosabb bibliográfiai munkákról készített összeállítása igen hasznos részét képezik a tanfolyamon elhangzott előadásoknak. A következő fejezetben, amely az osztályozásról szól, ugyancsak kiváló szakember, NÉMETH ENDRE ismertette a könyvtári szakozás kérdéseit és módszerét.⁴ A könyvészeti rész harmadik fejezete a kezdő könyvtáros számára legfontosabb munkának, a katalogizálásnak a gyakorlatába ad részletes bevezetést, KOCH LAJOSTÓL.

A bibliothekonomiai tárgykör történeti részében az ókori könyvtárakról a kitűnő egyiptológus, WEŠSETZKY VILMOS fejtegetéseit olvashatjuk, amelyek főleg az ismeretlen keleti könyvtárak sajátos jellegére vetnek fényt. Ez után LAMACS SÁNDOR általános könyvtártörténete következik, majd BRAUNNÉ GRÜNWALD MARGIT érdekes tanulmányát olvashatjuk SZABÓ ERVINRŐL és a Fővárosi Könyvtárról. A kiváló magyar könyvtáros példáját a jövő könyvtárosai elé állítani hálás feladat s ez különösen ösztönző lehet az ő életművét jelentő Fővárosi Könyvtár új alkalmazottai számára. A további fejezetek szorosan kapcsolódnak a könyvtárak mindennapi életéhez. NÉMETH ENDRE a könyvtári életben felmerülő jogi kérdésekről tájékoztat, röviden összefoglalva azt, amit egy korábban megjelent tanulmányában már részletesebben is feldolgozott.⁵ BÁNRÉVYNÉ

¹ LANGLOIS CH.—V.: *Manuel de bibliographie historique*. Paris, 1901. VIII. lap. Ezt veszi alapul GULYÁS PÁL is: *A bibliográfia kézikönyve*. Budapest, 1941. I. köt. 4. lap.

² V. ö. HODINKA LÁSZLÓ: *A mai francia könyvtárosképzés*. MKSz. 1937. 62. lap.

³ V. ö. az előadó két előző tanulmányával: WITZMANN GYULA: *Dokumentáció*. Budapest, 1938. (Tanulmányok. Kiadja a Fővárosi Könyvtár. 8.) és *A dokumentáció fejlődése és időszerű kérdései a könyvtáros szemszögéből*. Budapest, 1944. M. Könyvt. és levélt. Egy.

⁴ V. ö. a szerző következő tanulmányával: *A tizedes osztályozás fejlődése*. — Budapest, 1938. (Tanulmányok. Kiadja a Fővárosi Könyvtár. 11.)

⁵ *Jog és törvényhozás a könyvtári életben*. [Budapest, 1942.] (Tanulmányok. Kiadja a Fővárosi Könyvtár. 20.)

VASS KLÁRA a közművelődési könyvtárügy eddig oly elhanyagolt kérdéseit tárja elénk. Körültekintő szempontjai széles horizontokat nyitnak, modern, gyakorlati ötletei, gondolatai és tanácsai ösztönző erővel hatnak. Előadása a könyvtáros szociális és intellektuális missziójára veti a fókuszot s ezáltal nevelő erejű. SEREGÉLY EMMA a folyóiratról ad tömör ismertetést, rövid történeti áttekintéssel. HANKISS SZILÁRDNÉ HARASZTI JOLÁN a Fővárosi Könyvtárban újonnan létesített Színészettörténeti Gyűjtemény feladatait és általában a színház és a könyvtár sokoldalú kapcsolatát fejtegeti.

Igen fontos gyakorlati tudnivalókat közölnek a könyvek beszerzéséről (SÁRVÁRY ELEK), elhelyezéséről (WESSETZKY VILMOS), a fényképezés könyvtári alkalmazásáról (BOR DEZSŐ), a könyvtári statisztikáról (KALMÁR GYULA), az iratkezelésről (BOR DEZSŐ) és az irodatechnikáról (RUBINYI GYÖRGY) szóló előadások, valamint KALMÁR GYULA hosszabb dolgozata a könyvtárhasználatról, amelyben elérkezünk a könyvtáros munkájának céljához, az olvasóhoz.

A történeti bevezetések, a szilárd elméleti alapvetés és a gyakorlati feladatok körültekintő felvázolása arányosan egészítik ki egymást ebben a kiadványban, amely egy-két gyöngébb fejezettől eltekintve általában értékes munka. Ezzel szemben azonban meg kell állapítanunk, hogy több előadás szövegében számos sajtóhiba van s így ezek adataikban csak óvatosan használhatók.

Mindezek után önkénytelenül is felmerül bennünk az óhaj, hogy jó lenne végre megírni a magyar könyvtáros kézikönyvét és ezzel párhuzamosan egy könyvtárosképzést szolgáló tankönyvet is, amelynek a szükségére legutóbb VARGAS BÉLA mutatott rá a Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesülete könyvtári intézőbizottságának 1947. június 17-én tartott ülésén, a könyvtárosképzésre irányuló javaslatának előterjesztése során.⁶ Ezeknek a könyveknek a megírásában a Fővárosi Könyvtár kitűnő tudósainak és szakembereinek a közreműködése természetesen elengedhetetlen lenne.

FAZAKAS JÓZSEF.

Fünffzig Jahre Schweizerische Landesbibliothek. 1895—1945. La Bibliothèque Nationale Suisse. Un demi-siècle d'activité. Bern, 1945 (Landesbibliothek), IX (1) 188 l. 4r.

Sajnos, nem szorul bővebb magyarázatra, hogy miért jut el csak késve hozzánk a svájci nemzeti könyvtár jubileumának híre. Ötven év nem nagy idő könyvtárak életében s „történelmi multra“ alig hivatkozhatnak egy oly gyűjtemény, amely 1895-től számítja fennállásának éveit. Csak éppen egy körülmény érdemel figyelmet és nagy figyelmet: egy kis nemzet ötven év alatt teremtette meg itt központi könyvgyűjteményét és ez az anyag — ma 700.000 kötet — immár több század svájci és svájci vonatkozású termelését foglalja magába, a teljességhez egyre közelebb.

Ha így szemléljük a „rövid“ ötven évet, nem fukarkodhatunk az elismeréssel. Hozzá ez a könyvtár — vezetőinek ébersége, de az egész nép áldozatkészsége jóvoltából is — a kontinens egyik legmodernebb könyvtáráépületével rendelkezik. Nyolcemeletes vasbeton-és üveganvagú raktártömbje ideálisan tagolt dolgozó- és olvasóhelyiségek mögött emelkedik, olvasóterme csupa fény s nemcsak a széles üveglak mögött, de azon kívül, a kertbe nyúló szabad tornácra is olvashat a kutató, ha kedve tartja.

Az anyag gyűjtésében és használatában egyaránt a közönség érdeke a döntő. Mindenki szabadon olvashat, sőt kölcsönözhet is. Csak a szórakoztató irodalom

⁶ Az előadás szövegét lásd a jelen füzet I. lapján.